EUROPA-
KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 31.7.2018
COM(2018) 562 final

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET

om vurdering af medlemsstaternes indsatsprogrammer under havstrategirammedirektivet

{SWD(2018) 393 final}

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET

vurdering af medlemsstaternes indsatsprogrammer under havstrategirammedirektivet

Livet i havet og ressourcer: en livline for vores planet

Oceanernes og havenes betydning for vores planets velfærd er på nuværende tidspunkt et ubestridt faktum. Menneskelige aktiviteter skaber belastninger[1], der påvirker livet i havet samt habitaterne og de væsentlige funktioner i vores oceaner. Nylige initiativer har øget bevidstheden om havenes og oceanernes sundhed og tilstand. Disse omfatter vedtagelsen af mål for bæredygtig udvikling nr. 14[2] om at bevare og bæredygtigt bruge oceanerne, havene og de maritime ressourcer; den fælles meddelelse om international havforvaltning[3]; "Havkonferencen" om mål for bæredygtig udvikling nr. 14[4]; og rækken af Our Ocean-konferencer, hvor EU var vært for den seneste i oktober 2017 [5].

I de sidste 6 år har EU-medlemsstaterne udviklet havstrategier for at overholde **havstrategirammedirektivet**[6]. Direktivet kræver, at de vurderer status for havmiljøets kvalitet, fastlægger god miljøtilstand, fastsætter passende miljømål og udarbejder passende overvågningsprogrammer og gennemfører foranstaltninger til opnåelse af direktivets vigtigste mål om at sikre "god miljøtilstand" for alle EU's havområder inden 2020. Begrebet "god miljøtilstand," er defineret i direktivet ved hjælp af deskriptorer[7], som f.eks. bevarelse af biodiversitet eller bekæmpelse af menneskeskabte belastninger, der omfatter fiskeri, havbundsskader, affald i havet og forurenende stoffer. En ny afgørelse fra Kommissionen[8], der trådte i kraft i juni 2017, pålægger medlemsstaterne at overholde fælles kriterier og metodologiske standarder, når de definerer begrebet "god miljøtilstand" kvantitativt for havområder under deres territoriale kompetence. Det er vigtigt, at havstrategirammedirektivet

[1] For en liste over menneskeskabte belastninger henvises til Kommissionens direktiv (EU) 2017/845 af 17. maj 2017 om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/56/EF for så vidt angår de vejledende lister over elementer, der skal tages hensyn til under udarbejdelsen af havstrategier (EUT L 125 af 18.5.2017, s. 27).
[2] https://sustainabledevelopment.un.org/sdg14
[3] Fælles meddelelse om international havforvaltning: En dagsorden for havenes fremtid, JOIN(2016) 49 final.
[4] https://oceanconference.un.org/
[5] http://www.ourocean2017.org
[6] Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/56/EF af 17. juni 2008 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets havmiljøpolitiske foranstaltninger (havstrategirammedirektivet) (EFT L 164 af 25.6.2008, s. 19).
[7] De 11 kvalitative deskriptorer er defineret i bilag I til havstrategirammedirektivet og nærmere specificeret i Kommissionens afgørelse 2017/848/EU. De omfatter D1 – biodiversitet, D2 – ikke-hjememhørende arter (NIS), D3 – erhvervsfisk og skaldyr, D4 – fødenet, D5 – eutrofiering, D6 – havbundens integritet, D7 – hydrografiske ændringer, D8 – forurenende stoffer, D9 – forurenende stoffer i fisk og skaldyr, D10 – affald, D11 – energi, herunder undervandsstøj. I denne rapport grupperes deskriptorerne for biodiversitet (D1, D4 og D6) ud fra følgende grupper af hovedarter og habitattyper: fugle, pattedyr og krybdyr, fisk og blæksprutter samt habitater i havbund og vandsøjle. Denne yderligere gruppering fører til i alt 13 deskriptorkategorier.
[8] Kommissionens afgørelse (EU) 2017/848 af 17. maj 2017 om fastlæggelse af kriterier og metodiske standarder for god miljøtilstand i havområder samt specifikationer og standardmetoder for overvågning og vurdering og om ophævelse af afgørelse 2010/477/EU (EUT L 125 af 18.5.2017, s. 43).

udtrykkeligt kræver, at medlemsstaterne arbejder sammen med deres naboer i hver havregion eller subregion[9].

Denne rapport bygger på Kommissionens vurderinger fra 2014 og 2017 af medlemsstaternes havstrategier[10] og vurderer de indsatsprogrammer, som alle medlemsstater skulle forelægge Kommissionen inden den 31. marts 2016[11]. Generel brugbar vejledning om ændringer, der er nødvendige for at forbedre sammenhængen og effektiviteten af deres indsatser, er inkluderet som et sæt henstillinger til medlemsstaterne i slutningen af denne vurdering. Landespecifikke henstillinger er medtaget i det arbejdsdokument, der ledsager denne rapport[12].

Beklageligvis forelagde kun seks medlemsstater[13] deres nationale indsatsprogram rettidigt. Kommissionen har derfor indledt de relevante traktatbrudssager. Ved skæringsdatoen i februar 2017[14] havde i alt 16 ud af de 23 EU-medlemsstater med have[15] i sidste ende fremlagt deres nationale programmer. Programmerne, der blev fremlagt af de øvrige syv medlemsstater [16] efter denne skæringsdato, kunne ikke vurderes i tide til denne rapport.

I Kommissionens vurdering fra 2014 blev det konkluderet, at der var stor forskel mellem medlemsstaterne med hensyn til definitionerne og målene forbundet med målet om "god miljøtilstand"[17]. Derfor ser denne vurdering også på, i hvilket omfang medlemsstaternes indsatser muliggør en bedre sammenlignelighed af deres bestræbelser for at bekæmpe de relevante belastninger på havmiljøet. For hver relevant deskriptor indeholder rapporten også en vurdering af, i hvilket omfang medlemsstaterne sandsynligvis vil opnå en god miljøtilstand inden 2020 som krævet i direktivet[18].

Hvilke foranstaltninger har medlemsstaterne hidtil truffet for at opnå en god miljøtilstand?

I deres indsatsprogrammer fremlægger medlemsstaterne ofte eksisterende initiativer eller løbende gennemførelse af politikker som foranstaltninger. Dette omfatter f.eks. indsatser i henhold til EU's miljølovgivning eller andre love som affaldsrammedirektivet[19], vandrammedirektivet[20], fugledirektivet[21], habitatdirektivet[22], direktivet om rensning af

[9] Artikel 4 i direktiv 2008/56/EF indeholder en oversigt over de relevante EU-havområder og -subregioner. De fire EU-havområder er Østersøen, det nordøstlige Atlanterhav, Middelhavet og Sortehavet.
[10] COM(2014) 97 final og COM(2017) 03 final.
[11] I henhold til artikel 16 i havstrategirammedirektivet skal Kommissionen vurdere indsatsprogrammerne.
[12] SWD(2018) 393.
[13] Belgien, Tyskland, Portugal, Nederlandene, Sverige og Det Forenede Kongerige.
[14] Maltas rapport blev fremlagt i april 2017, men indgår i denne vurdering, da den ikke krævede oversættelse.
[15] dvs. ud over de seks ovennævnte medlemsstater: Bulgarien, Cypern, Finland, Frankrig, Irland, Italien, Letland, Malta, Polen og Spanien.
[16] Kroatien, Danmark, Estland, Grækenland, Litauen, Rumænien og Slovenien.
[17] Jf. artikel 8 og 9 i havstrategirammedirektivet, vurderet i COM(2014) 97 final.
[18] Artikel 1 i direktiv 2008/56/EF om genstanden.
[19] Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/98/EF af 19. november 2008 om affald og om ophævelse af visse direktiver (EUT L 312 af 22.11.2008, s. 3).
[20] Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger (EFT L 327 af 22.12.2000, s. 1).
[21] Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle (EUT L 20 af 26.1.2010, s. 7).

byspildevand[23] eller forordningen om fælles fiskeripolitik[24]. Eksisterende internationale forpligtelser, såsom dem under Den Internationale Søfartsorganisation, er også medtaget i medlemsstaternes programmer. Endvidere henviser medlemsstaterne ofte til initiativer gennemført under regionale havkonventioner[25]. Det er positivt at se, at medlemsstaterne i nogle tilfælde henviser til foranstaltninger, der specifikt er aftalt med naboer i en EU-havregion, navnlig gennem de relevante regionale havkonventioner eller i en subregion. Omkring 25 % af foranstaltningerne er blevet defineret som "nye" foranstaltninger, hvilket betyder, at de blev indført specifikt i henhold til direktivet. Det er også positivt at se, at medlemsstaterne, takket være havstrategirammedirektivet, gradvist har flyttet sig fra en stykvis tilgang til beskyttelse af havmiljøet til en mere strategisk tilgang ved at samle forskellige arbejdsstrenge[26].

Undtagelser

Direktivet giver også medlemsstaterne mulighed for under veldefinerede omstændigheder at anvende **undtagelser**[27] til opfyldelse i alle aspekter eller inden for den relevante tidslinje af de påtænkte miljømål eller god miljøtilstand. Sådanne veldefinerede omstændigheder indbefatter, at opnåelse af sådanne mål er relateret til handling eller manglende handling, som ligger uden for deres ansvarsområde, force majeure-hændelser eller det faktum, at naturlige forhold ikke giver mulighed rettidig forbedring af status for deres havområder. Otte[28] af de 16 pågældende medlemsstater rapporterer undtagelser. Andre medlemsstater erklærer, at de ikke har anvendt undtagelser, fordi huller i viden og data ikke giver dem mulighed for at konkludere, om en undtagelse er påkrævet i denne fase af gennemførelsen.

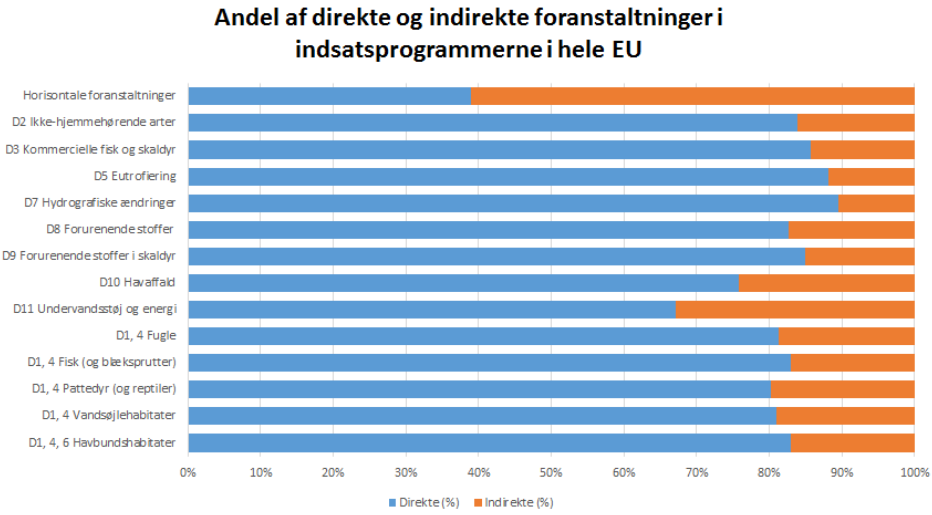
Foranstaltningstyper

Medlemsstaterne har hovedsagelig udarbejdet foranstaltninger, som **gennem en juridisk eller teknisk indgriben direkte bidrager til at mindske belastningen** (benævnt "direkte foranstaltninger" i figur 1). Disse indebærer for eksempel tekniske løsninger (f.eks. mindre støjende skibsmotorer) eller geografiske begrænsninger af visse aktiviteter (f.eks. gennem licensprocedurer). Nogle medlemsstater har dog også rapporteret om foranstaltninger, som **indirekte vil bidrage til at afhjælpe den pågældende belastning** (benævnt "indirekte

[22] Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (EFT L 206 af 22.7.1992, s. 7).
[23] Rådets direktiv 91/271/EØF af 21. maj 1991 om rensning af byspildevand (EFT L 135 af 30.5.1991, s. 40).
[24] Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1380/2013 af 11. december 2013 om den fælles fiskeripolitik, ændring af Rådets forordning (EF) nr. 1954/2003 og (EF) nr. 1224/2009 og ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 2371/2002 og (EF) nr. 639/2004 samt Rådets afgørelse 2004/585/EF (EUT L 354 af 28.12.2013, s. 22).
[25] Fire regionale havkonventioner dækker EU's havområder: (1) Konventionen om beskyttelse af havmiljøet i Østersøområdet (HELCOM); (2) Konventionen om beskyttelse af havmiljøet i det nordøstlige Atlanterhav (OSPAR); (3) Barcelona-konventionen om beskyttelse af havmiljøet og kystområdet i Middelhavet; (4) Konventionen om beskyttelse af Sortehavet mod forurening (Bukarestkonventionen). EU er en kontraherende part i de første tre.
[26] Bemærk, at denne rapport refererer til, men vurderer ikke foranstaltninger indført via andre lovgivningsmæssige initiativer, såsom vandrammedirektivets vandområdeplaner. Konklusioner er i disse tilfælde derfor kun delvise.
[27] Artikel 14 i havstrategirammedirektivet.
[28] Cypern, Finland, Letland, Malta, Nederlandene, Polen, Sverige og Det Forenede Kongerige.

foranstaltninger" i figur 1). Disse omfatter forvaltningsaktioner, bevidstgørelse eller kommunikationskampagner (f.eks. for at reducere affald). Hvis medlemsstaterne ikke har tilstrækkelig viden om en bestemt belastning (f.eks. ikke-hjemmehørende arter, undervandsstøj), har de kortlagt behovet for yderligere forskning for bedre at informere om fremtidige foranstaltninger og/eller indføre yderligere overvågning. Sådanne foranstaltninger ville have været rapporteret mere hensigtsmæssigt som led i deres overvågningsprogrammer[29].

I overensstemmelse med kravene i havstrategirammedirektivet[30], rapporterer alle medlemsstater i deres indsatsprogrammer om brugen af **geografiske beskyttelsesforanstaltninger.** Disse er foranstaltninger, der skal skabe sammenhængende og repræsentative net af beskyttede havområder, såsom særligt beskyttede områder i overensstemmelse med habitatdirektivet, særligt beskyttede områder i overensstemmelse med fugledirektiverne eller andre beskyttede områder, der er aftalt inden for rammerne af regionale eller internationale aftaler. Sådanne geografiske foranstaltninger blev ofte rapporteret i forbindelse med fiskeri eller beskyttelse af visse habitater. De behandles i de relevante afsnit nedenfor og er nærmere beskrevet i de tekniske vurderinger[31]. Mens 2 medlemsstater[32] klart angiver nye beskyttede havområder, rapporterede yderligere 8[33], at de var i færd med at planlægge eller udpege nye beskyttede havområder som foranstaltninger. Den samlede dækning er blevet betydeligt større[34] gennem fugle- og habitatlovgivningen[35] og internationale konventioner.

[29] Artikel 11 i havstrategirammedirektivet.
[30] Jf. i artikel 13, stk. 4, i havstrategirammedirektivet.
[31] De tekniske medlemsstatsspecifikke vurderinger blev udarbejdet for Kommissionen af en ekstern konsulent og findes på http://ec.europa.eu/environment/marine/eu-coast-and-marine-policy/implementation/reports_en.htm.
[32] Portugal og Det Forenede Kongerige.
[33] Bulgarien, Cypern, Tyskland, Finland, Frankrig, Italien, Spanien og Sverige.
[34] Den gennemsnitlige dækning steg med 4,9 % mellem 2012 og 2016: Agnesi, S., Mo, G., Annunziatellis, A., Chaniotis, P., Korpinen, S., Snoj, L., Globevnik, L., Tunesi, L., Reker, J. 2017, Spatial Analysis of Marine Protected Area Networks in Europe's Seas II, Volume A, 2017, ed. Künitzer, A., ETC/ICM Technical Report 4/2017, Magdeburg: European Topic Centre on inland, coastal and marine waters, 41 pp.
[35] For yderligere information, se "Spatial Analysis of Marine Protected Area Networks in Europe's Seas II, ETC/ICM Technical Report 4/2017", https://www.researchgate.net/publication/322759892.

Figur1 Andel af direkte og indirekte foranstaltninger i indsatsprogrammerne i hele EU

Foranstaltninger truffet for at imødegå belastning af havmiljøet

Dette afsnit omhandler de foranstaltninger, der er truffet for at behandle direktivets deskriptorer, der specifikt beskæftiger sig med sådanne menneskeskabte belastninger.

Ikke-hjemmehørende arter

Ikke-hjemmehørende arter kan true biodiversiteten i havet, når de bliver "invasive". I EU's havområder identificerer medlemsstaterne skibsfart og akvakultur som de to hovedaktiviteter, der kan føre til indførelse og spredning af ikke-hjemmehørende arter.

13 medlemsstater[36] benytter forvaltning af ballastvand[37] til at håndtere arter indført via skibsfart. Yderligere foranstaltninger, som f.eks. overholdelse af Den Internationale Søfartsorganisations retningslinjer for bioforurening[38] kan dog være bedre til at bekæmpe belastningen, da de begrænser forurening gennem et skibs skrog. De foranstaltninger, der nævnes af de 16 medlemsstater i deres indsatsprogrammer, er ofte baseret på regionalt arbejde og EU-lovgivningen, som f.eks. EU's forordninger om invasive fremmede arter[39] og fremmede arter inden for akvakultur[40]. Nogle medlemsstater[41] har allerede indført målrettede foranstaltninger for at mindske risikoen for at indføre ikke-hjemmehørende arter via akvakulturbrug, mens flere andre rapporterer, at de stadig skal foretage yderligere forskning for bedre at forstå belastningen.

De nyindførte foranstaltninger spænder fra, at fiskere direkte går efter ikke-hjemmehørende arter til at give incitamenter til "miljøvenlige" skibe og/eller at gennemføre bevidstgørelsesinitiativer, der primært er rettet mod fritidsaktiviteter.

Det er ikke muligt at svare på, om medlemsstater vil opnå en god miljøtilstand inden 2020 for belastninger fra ikke-hjemmehørende arter som krævet i direktivet, da medlemsstaterne enten ikke kunne rapportere eller ikke rapporterede herom. Polen, Cypern og Malta har fremlagt begrundede undtagelser for at opnå god miljøtilstand ved at fremføre, at indførelsen af ikke-hjemmehørende arter skyldes situationer uden for deres kontrol (f.eks. kan sådanne arter i Middelhavets tilfælde komme ind gennem Suezkanalen).

[36] Belgien, Bulgarien, Finland, Frankrig, Tyskland, Irland, Italien, Malta, Nederlandene, Polen, Spanien, Sverige og Det Forenede Kongerige.
[37] Forvaltning og kontrol af vand og sedimenter lastet og losset fra skibet.
[38] Resolution MEPC.207 (62).
[39] Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1143/2014 af 22. oktober 2014 om forebyggelse og håndtering af introduktion og spredning af invasive ikke-hjemmehørende arter (EUT L 317 af 4.11.2014, s. 35).
[40] Rådets forordning (EF) nr. 708/2007 af 11.6.2007 om brug af fremmede og lokalt fraværende arter i akvakultur (EUT L 168 af 28.6.2007, s. 1).
[41] Bulgarien, Cypern, Frankrig, Tyskland, Irland, Italien, Letland, Polen, Malta, Nederlandene, Spanien, Sverige og Det Forenede Kongerige (for det nordøstlige Atlanterhav).

Foranstaltning → *Sverige: Nationalt advarsels- og responssystem til tidlig påvisning, håndtering og beredskabsplaner*

Sverige har oprettet et nationalt advarsels- og reaktionssystem i sine havområder, der straks vil advare myndighederne, når man får øje på en ny ikke-hjemmehørende art. Dette vil udløse hurtige responsforanstaltninger til udryddelse eller kontrol af dem eller enhver anden handling, der anses for passende, i forbindelse med beredskabsplaner. Systemet vil være forbundet med Sveriges overvågningsprogram.

Udnyttelse af kommercielle fisk og skaldyr

Overfiskning kan få alvorlige konsekvenser, der fører til gradvis udtømning og i sidste ende sammenbrud af bestande. Alle 16 medlemsstater, hvis programmer vurderes i denne rapport, har indført foranstaltninger til at minimere belastningen fra erhvervsfiskeri. 14 medlemsstater[42] inkluderede også specifikke foranstaltninger til at reducere virkningerne af fritidsfiskeri.

Belastningen fra fiskeri påvirker alle EU's havområder, selv om den dog er særlig akut i Middelhavet. I deres nationale programmer henviser medlemsstaterne konsekvent til de foranstaltninger, de har truffet for at overholde den fælles fiskeripolitik, hvilket kræver, at der opnås et maksimalt bæredygtigt udbytte for fiskebestande inden 2020, hvilket dermed bidrager til målet om god miljøtilstand, der er fastsat i havstrategirammedirektivet. Sådanne nationale foranstaltninger omfatter reduktion af fiskerflådens størrelse, mindskelse af den samlede fangst, forbud mod fiskeri eller visse former for fiskeri (f.eks. trawling) i bestemte områder.

De fleste medlemsstater[43] har også indført nye foranstaltninger for at mindske belastningen på overudnyttede bestande, f.eks. ved at kræve brug af specifikke fiskeredskaber[44] eller ved at indføre målrettede midlertidige/geografiske begrænsninger eller forbud[45]. De fleste medlemsstater[46] har indført geografiske beskyttelsesforanstaltninger, enten inden for Natura 2000-nettet eller ved at styrke forvaltningsplanerne for eksisterende beskyttede havområder. Flere medlemsstater har også indført foranstaltninger til at øge bevidstheden om ødelæggende fiskeri. Mange af dem forbinder eksplicit de foranstaltninger, der er truffet for aftaler indgået på regionalt og internationalt plan, som f.eks. inden for rammerne af de regionale fiskeriforvaltningsorganisationer i Middelhavet[47] eller Den Internationale Kommission for Bevarelse af Tunfiskebestanden i Atlanterhavet. De foranstaltninger, der gennemføres via regionale havkonventioner, navnlig HELCOM og Barcelona-konventionen, er også omfattet af programmerne.

[42] Belgien, Bulgarien, Finland, Frankrig, Tyskland, Irland, Italien, Letland, Malta, Portugal, Spanien, Sverige og Det Forenede Kongerige.
[43] Tyskland, Letland og Polen indførte ikke specifikke foranstaltninger, men de henviser til den overordnede gennemførelse af den fælles fiskeripolitik, som potentielt kan afhjælpe belastningen.
[44] Bulgarien, Cypern, Irland, Malta, Holland og Spanien.
[45] Bulgarien, Frankrig, Irland og Portugal; Belgien indførte kvoter.
[46] Bulgarien, Cypern, Finland, Frankrig, Tyskland, Irland, Italien, Polen, Portugal, Spanien, Sverige og Det Forenede Kongerige.
[47] Den Almindelige Kommission for Fiskeri i Middelhavet (GFCM)

Selvom direktivet kræver, at medlemsstaterne opnår en god miljøtilstand for belastning fra fiskeri inden 2020, skal der også være en god synergi med kravene i den fælles fiskeripolitik i deres nationale programmer, og de fleste medlemsstater har endnu ikke fastslået, om et sådant mål vil blive opnået. Tre medlemsstater har meddelt undtagelser og begrundet deres erklæring om, at en god miljøtilstand vil blive opnået efter 2020: Finland og Det Forenede Kongerige erklærer, at god miljøtilstand for udnyttelse af kommercielle fisk og skaldyr ikke vil blive opnået på grund af naturlige forhold, mens Malta nævner behovet for grænseoverskridende og regional indsatser for at nå målet.

Foranstaltning → *Belgien: Bedre kontrol og overvågning af fritidsfiskeri*

Belgien har for nylig indført en lovmæssig foranstaltning, der gør det nemmere at overvåge fritidsfiskeri, en aktivitet, som kan have en betydelig indvirkning på havmiljøet, men som ofte ikke reguleres af medlemsstaterne. Denne nationale foranstaltning, der går ud over kravene i den fælles fiskeripolitik, vil forbedre dataindsamlingen, hvilket er afgørende for ikke blot at forstå fiskebestandens tilstand, men også for at regulere visse fiskeriaktiviteter, hvis der er behov for det, og på en mere målrettet måde.

Tilførsel af næringsstoffer

Overdreven tilførsel af næringsstoffer og organiske stoffer i havet fremmer algeblomstringen, hvilket fører til eutrofiering. Denne belastning kan forringe livet i havet, især omkring kystområder og i dybere farvande. Selv om det i nogen grad påvirker alle farvande i EU, er dens virkninger mest bemærkelsesværdige i Østersøen. Næringsstofberigelse tilskrives primært landbrug, industri, udledning af byspildevand, akvakultur og i mindre grad skibsfart. Problemet forstærkes af ophobningen af sådanne næringsstoffer i havbunden.

I medlemsstaternes nationale programmer har de alle[48] henvist til foranstaltninger truffet i deres vandområdeplaner for at opfylde målsætningen om "god miljøtilstand", der er fastsat i vandrammedirektivet[49], samt for at overholde de parametre, der er fastsat ned ved anden vandrelateret lovgivning[50]. Nogle medlemsstater har også medtaget mere specifikke foranstaltninger i deres havstrategier, som f.eks. fremme af bæredygtig akvakultur[51] og landbrugspraksis[52], fastsættelse af emissionskontrolområder for kvælstofoxider (NOx) fra skibsfart[53], opbygning af passende havneinfrastruktur til flydende naturgas[54] og kontrol af udledning af ubehandlet spildevand fra skibe [55].

[48] Belgien, Finland, Tyskland, Frankrig, Italien, Malta, Polen, Portugal og Sverige ikke specifikt nævner vandområdeplanerne, men de henviser til vandrammedirektivets foranstaltninger.
[49] I henhold til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger (EFT L 327 af 22.12.2000, s. 1).
[50] Direktiv om byspildevand (91/271/EØF), nitratdirektivet (91/676/EF), direktivet om industrielle emissioner (2010/75/EU), oversvømmelsesdirektivet (2007/60/EF).
[51] Bulgarien, Cypern, Finland, Irland, Italien, Malta, Spanien og Sverige.
[52] Bulgarien, Cypern, Tyskland, Finland, Irland, Italien, Letland, Nederlandene, Polen, Malta, Spanien, Sverige, Det Forenede Kongerige og til dels Portugal.
[53] Bulgarien, Tyskland, Finland, Frankrig, Nederlandene, Polen, Sverige og Det Forenede Kongerige.
[54] Finland og Polen.
[55] Cypern, Tyskland, Irland, Letland, Malta, Holland og Polen.

Udsigten til, at medlemsstaterne opnår en god miljøtilstand for forvaltningen af næringsstoftilførslerne inden 2020, er sammenhængende inden for de enkelte havregioner. For eksempel forventer de fleste medlemsstater i Østersøen ikke at nå dette inden 2020, mens de fleste medlemsstater i Middelhavet har angivet, at det allerede er nået.

Ikke mindre end 5 medlemsstater[56] har påberåbt sig undtagelser for belastning fra næringsstoftilførsel. Der er imidlertid nævnt forskellige grunde, der viser en mindre konsekvent regional tilgang på trods af belastningens grænseoverskridende karakter. I Østersøen henviste Finland, Letland og Polen til berettigede situationer uden for deres kontrol, idet Polen påberåber naturlige forhold som en yderligere begrundelse, ligesom Sverige. For det nordøstlige Atlanterhav, henholder Sverige og Nederlandene sig til argumenter, der ligner dem, der påberåbes for at begrunde undtagelser i Østersøen.

Foranstaltning → *Finland: Nedbringelse af næringsstoftilførsel til miljøet*

Ved at sprede gips på marker er formålet med denne direkte foranstaltning at reducere koncentrationen af fosfor i jord - et næringsstof, der anvendes i landbruget, og som kan føre til eutrofiering. Brug af gips reducerer udvaskning af fosfor til ferskvandssystemer og dermed i havmiljøet. Dette har den fordel, at jordens egenskaber forbedres og som følge heraf reduceres erosionen.

Hydrografiske ændringer

Menneskelige aktiviteter som udvikling af kystinfrastruktur, opmudring, sandudvinding og afsaltning kan påvirke havområders fysiske egenskaber. Virkninger kan ses ved ændringer i havstrømme eller bølgeaktioner, tidevandsregimer, temperatur, pH-niveauer, saltholdighed eller turbiditet, som alle kan påvirke havets arter og habitater negativt. De fleste af de foranstaltninger, der rapporteres af medlemsstaterne, vedrører eksisterende lovgivningsmæssige rammer, såsom vandrammedirektivet, direktivet om vurdering af virkningerne på miljøet[57] og direktivet om strategisk miljøvurdering[58] samt licensprocedurer, der generelt dækker alle potentielle belastninger og virkninger. Det er imidlertid ikke altid klart, hvordan medlemsstaterne planlægger at anvende de foranstaltninger, der træffes i henhold til disse direktiver, i forbindelse med havområder. Nogle medlemsstater[59] har også rapporteret, at de er ved at udarbejde vejledninger til relevante infrastrukturprojekter som led i deres foranstaltninger. Kun to medlemsstater[60] har dog et klart fokus på de kumulative virkninger af sådanne infrastrukturer.

For menneskeskabte belastninger, der førte til hydrografiske ændringer, påberåbte medlemsstaterne sig ikke nogen af undtagelserne i artikel 14 for at opnå en god miljøtilstand. Af de 16 medlemsstater, hvis nationale programmer vurderes i denne rapport, har fire

[56] Finland, Letland, Polen, Holland og Sverige.
[57] Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/92/EU af 13. december 2011 om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet (EUT L 26 af 28.1.2012, s. 1).
[58] Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/42/EF af 27. juni 2001 om vurdering af bestemte planers og programmers indvirkning på miljøet (EFT L 197 af 21.7.2001, s. 30).
[59] Irland, Italien, Nederlandene, Polen, Spanien, Sverige og Det Forenede Kongerige.
[60] Frankrig og Tyskland.

medlemsstater[61] anført, at der allerede er opnået god miljøtilstand, mens to medlemsstater[62] argumenterer, at de vil nå god miljøtilstand inden 2020. Andre medlemsstater har enten ikke angivet, hvornår der opnås en god miljøtilstand, eller de er ikke i stand til at estimere det.

Foranstaltning → *Frankrig: Vurdering af kumulative virkninger*

Frankrig er i færd med at udarbejde et vejledningsdokument, der hjælper de relevante myndigheder og interessenter med at vurdere de kumulative virkninger af menneskelige aktiviteter, især for de projekter, der vil kræve en miljøkonsekvensvurdering eller en strategisk miljøvurdering. Dette vil være særligt relevant for hydrologiske belastninger, for hvilke kumulative virkninger hidtil sjældent er blevet behandlet.

Forurenende stoffer i havet og i skaldyr

De fleste forurenende stoffer, primært fra landbrugspesticider, antifoulingmidler på skibe[63], lægemidler, industri og byspildevand, herunder tungmetaller, ender i havet. Denne udledning forvandler havene til et miljø, der sandsynligvis vil skade livet i havet og i sidste ende forurene skaldyr til konsum. Derfor er det af både miljømæssige og menneskelige sundhedsmæssige årsager vigtigt at sikre, at indholdet af forurenende stoffer i havmiljøet forbliver lavt og inden for sikre grænser.

Af alle kilder til forurenende stoffer er atmosfærisk deponering i havmiljøet den kilde, som færrest har behandlet i de nationale programmer, som medlemsstaterne har rapporteret.

Programmerne indeholder også meget få foranstaltninger, der direkte retter sig mod forurenende stoffer i skaldyr, der er bestemt til konsum, da det argumenteres, at foranstaltninger, der træffes for forurenende stoffer generelt, også reducerer eventuelle negative virkninger for skaldyr. Blandt de foranstaltninger, der er rapporteret i denne sammenhæng, henviser medlemsstaterne til de foranstaltninger, der er nødvendige for at sikre overholdelsen af EU's lovgivning om fødevaresikkerhed[64] og andre lovgivningsmæssige standarder for fiskeri- og akvakulturprodukter, navnlig om sporbarhed, sundhedsmæssige kvalitetskrav, avls- og landbrugsbetingelser, risikovurderinger og forvaltningsforanstaltninger.

For foranstaltninger, der generelt har til formål at reducere forekomsten af forurenende stoffer i havet, rapporterer en række medlemsstater en række foranstaltninger, der stammer fra EU-krav, som dem, der er nødvendige for at overholde direktiverne om nitrater[65], byspildevand[66],

[61] Finland, Nederlandene, Spanien og Sverige. Italien mener, at der er opnået en god miljøtilstand i Adriaterhavet, men angiver ikke dette for andre områder.
[62] Frankrig og Det Forenede Kongerige.
[63] Maling, der anvendes på skibsskroge, og som sænker væksten af vandorganismer eller bidrager til frigørelse af dem.
[64] Navnlig med henvisning til Kommissionens forordning (EF) nr. 1881/2006 af 19. december 2006 om fastsættelse af maksimalgrænseværdier for visse forurenende stoffer i levnedsmidler (EUT L 364 af 20.12.2006, s. 5).
[65] Bulgarien, Tyskland, Italien og Spanien.
[66] Belgien, Bulgarien, Tyskland, Finland, Frankrig, Irland, Letland, Malta, Nederlandene, Polen, Spanien, Sverige og Det Forenede Kongerige.

luftemissioner[67], forurening fra skibe[68,69] og REACH-forordningen[70,71]. Der henvises også til internationale forpligtelser enten under MARPOL[72] eller i regionale havkonventioner, selv om de nationale programmer ofte er uklare, med hensyn til hvilke konkrete handlinger der specifikt er planlagt for sådanne internationale forpligtelser. Ud over disse eksisterende EU-krav eller internationale krav har 10 medlemsstater [73] indført nogle direkte foranstaltninger, som f.eks. yderligere regulering af udledningen af forurenende stoffer, reduktion af anvendelsen af pesticider, forbedring af akvakultur og opmudringspraksis og nogle indirekte foranstaltninger, såsom bevidstgørelse og forskningsaktiviteter.

Polen og Sverige i Østersøen og Nederlandene, Det Forenede Kongerige og Sverige i det nordøstlige Atlanterhavsområde har anmodet om undtagelse fra at opnå en god miljøtilstand for forurenende stoffer. De begrundelser, der anføres for at være omfattet af sådanne undtagelser, synes ikke altid at være teknisk overbevisende, for eksempel når det drejer sig om at nævne uforholdsmæssige omkostninger uden tilstrækkelig begrundelse, herunder en cost-benefit-analyse og en analyse af fordele og ulemper ved alternative afhjælpende foranstaltninger. Herudover er der store forskelle mellem regionerne med hensyn til tidsplanerne for at opnå en god miljøtilstand, hvilket er bekymrende for en så velkendt belastning, der er genstand for en lang liste af love og politiske initiativer på både EU-plan og internationalt plan.

To medlemsstater[74] begrunder deres undtagelser for at opnå en god miljøtilstand for forurenende stoffer i fisk og skaldyr med, at de relevante forurenende kilder også findes uden for deres havområder. De fleste[75] af medlemsstaterne ved det nordøstlige Atlanterhav synes at være enige om, at en god miljøtilstand vil blive opnået inden 2020, hvorimod dette i de øvrige tre regionale have enten ikke kan estimeres eller først forventes at ske efter 2020.

Foranstaltning → *Polen: Målretning af forskellige kilder til forurenende stoffer*

Polen har vedtaget en blanding af foranstaltninger for specifikt at bekæmpe forskellige forurenende stoffer, der finder vej ind i landets havområder. Polens program omfatter foranstaltninger, der regulerer forurenende stoffer, såsom opmudrede materialer, paraffin og derivater heraf. Det er også i gang med at rekonstruere sine stormvands- og

[67] Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/2284 af 14. december 2016 om nedbringelse af nationale emissioner af visse luftforurenende stoffer, om ændring af direktiv 2003/35/EF og om ophævelse af direktiv 2001/81/EF (EUT L 344 af 17.12.2016, s. 1).
[68] Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/123/EF af 21. oktober 2009 om ændring af direktiv 2005/35/EF om forurening fra skibe og om indførelse af sanktioner for overtrædelser (EUT L 280 af 27.10.2009, s. 52).
[69] Belgien, Bulgarien, Cypern, Tyskland, Finland, Frankrig, Irland, Italien, Letland, Malta, Nederlandene, Polen, Portugal, Spanien, Sverige og Det Forenede Kongerige.
[70] Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1907/2006 af 18. december 2006 om registrering, vurdering og godkendelse af samt begrænsninger for kemikalier (REACH), om oprettelse af et europæisk kemikalieagentur og om ændring af direktiv 1999/45/EF og ophævelse af Rådets forordning (EØF) nr. 793/93 og Kommissionens forordning (EF) nr. 1488/94 samt Rådets direktiv 76/769/EØF og Kommissionens direktiv 91/155/EØF, 93/67/EØF, 93/105/EF og 2000/21/EF.
[71] Cypern, Tyskland, Finland, Frankrig, Irland, Italien, Letland, Spanien, Sverige og Det Forenede Kongerige.
[72] Den internationale konvention om forebyggelse af forurening fra skibe (MARPOL).
[73] Belgien, Bulgarien, Tyskland, Finland, Frankrig, Malta, Nederlandene, Polen, Portugal, Spanien og Sverige.
[74] Finland og Malta.
[75] Belgien, Frankrig, Irland, Nederlandene og Det Forenede Kongerige.

spildevandssystemer, samtidig med at der indføres foranstaltninger til reduktion af forurenende stoffer fra vand udledt fra spildevandsbehandlingssystemerne. Det rapporterer også nye tiltag for at reducere risici fra olieforurening og andre skadelige stoffer. Andre foranstaltninger omfatter planer om modernisering af flåden på indre vandveje, der muliggør bestemmelser om udledning af industrispildevand og forbedring af vandforvaltningen i syv vandløbsoplande.

Havaffald

Affald er en belastning på havmiljøet, som i sidste ende finder vej til havbunden og strande. Gennemførelsen af havrammedirektivet har ført til en bedre forståelse af makro- og mikroaffald, især fra plast. Kilder til havaffald er hovedsagelig blevet tilskrevet følgende menneskelige aktiviteter: turisme og fritidsaktiviteter, byaffald, industrielle aktiviteter, skibsfart og erhvervsfiskeri. For at bekæmpe havaffald henholder medlemsstaterne sig til en række eksisterende EU-love, navnlig om affaldshåndtering, byspildevand eller havnemodtagelsesfaciliteter[76] samt til internationale aftaler og handlingsplaner for regionale havkonventioner[77]. På baggrund af deres nationale programmer ser det ud til, at alle 16 medlemsstater træffer eller planlægger at træffe foranstaltninger til forbedring af affaldshåndteringen i fiskerisektoren. De mest almindelige foranstaltninger, der er anmeldt, er strandoprydning, "fiskeri efter affald" og kommunikationsinitiativer. Selvom disse har en beskeden virkning på at reducere belastningen, hjælper de med at øge bevidstheden og dermed forhindre fremtidig forurening. Målrettede foranstaltninger for strandaffald, som f.eks. begrænsning af spredningen af engangsplast eller reduktion af mikroplastik og affald fra akvakultur, synes at være underudviklede. F.eks. kom kun fem medlemsstater[78] specifikt ind på akvakultur.

Foranstaltning → *Frankrig: Reduktion af havaffald og skaldyrkultur*

Frankrig har to nævneværdige foranstaltninger for havaffald. Den første er en del af det nationale affaldsforebyggelsesprogram og består af fire tiltag: (1) udvidelse af producenternes ansvar; (2) begrænsning af visse produkter, såsom plastposer til engangsbrug[79]; (3) fremme af frivillige tiltag for at reducere og genanvende havaffald; og (4) tilpasning af regionale affaldsforebyggelses- og forvaltningsplaner til vand- og havpolitiske værktøjer, planer for modtagelse og behandling af havneaffald. Den anden foranstaltning vedrører skaldyrsakvakultur, en aktivitet, der kan være en betydelig kilde til affald, men som kun sjældent behandles i andre medlemsstaters indsatsprogrammer. Frankrig planlægger at begrænse forringelsen af de berørte levesteder ved at begrænse adgangen til de relevante akvakulturområder i tidevandsområder og ved at indsamle og genbruge affald fra dem.

[76] Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/59/EF af 27. november 2000 om modtagefaciliteter til havne til skibsgenereret affald og lastrester, EFT L 332 af 28.12.2000, s. 81-90.
[77] Der findes regionale handlingsplaner for områderne i det nordøstlige Atlanterhav, Østersøen og Middelhavet, mens handlingsplanen for Sortehavet er under udarbejdelse.
[78] Frankrig (i det nordøstlige Atlanterhav), Irland, Italien, Spanien og Sverige.
[79] I mellemtiden har Frankrig også vedtaget en urapporteret foranstaltning, der forbyder ikke-bionedbrydelig engangsplast fra 2020 og en anden, der forbyder ikke-bionedbrydelige vatpinde af plastik og mikroplast i visse kosmetiske produkter.

Indsatsprogrammerne for havaffald skal ses i en bredere sammenhæng med udviklingen på EU-plan, hvilket førte til vedtagelsen af pakken om den cirkulære økonomi[80], den europæiske strategi for plastik[81] og et lovforslag om havaffald og engangsplastik[82].

Af de 16 medlemsstater forventer kun 6[83] at opnå en god miljøtilstand for affald inden 2020. Malta er den eneste medlemsstat, der har ansøgt om en undtagelse med den begrundelse, at foranstaltninger fra nabolandene angiveligt vil hæmme landets bestræbelser. En sådan foreslået begrundelse synes imidlertid ikke at være fuldt ud begrundet, og der er ikke rapporteret om en alternativ tidsramme.

Energi, herunder undervandsstøj

Energiforbrug, f.eks. i form af varme- og elsystemer, støj, elektromagnetiske strålinger, radiobølger eller vibrationer, kan også være en belastning på havmiljøet. Hidtil har de fleste medlemsstater koncentreret deres indsats om undervandsstøj, hvis virkninger er komplekse og endnu ikke fuldt ud forstået. Støj kan for eksempel skræmme marine arter væk fra deres ynglepladser, påvirke deres hørelse og dermed gøre dem mere sårbare. Virkningen afhænger også af typen af støj, om den er kontinuerlig eller impulsiv, og af frekvensen. Støj kan stamme fra skibsfart, havforskning, offshore energiplatforme, byggeri og forsvarsaktiviteter. Medlemsstaterne har endnu en gang henholdt sig til EU-lovgivning såsom habitatdirektivet og direktivet om vurdering af miljøpåvirkninger. Igen indgår også internationale aftaler og initiativer gennem regionale havkonventioner i deres indsatsprogrammer. Foranstaltninger omfatter beskyttelse af specifikke områder mod både impulsiv og kontinuerlig støj; udvikling af "miljøvenlige" skibe; begrænsning af brugen af visse typer lys på olie- og gasplatforme; og oplysningskampagner, forskning og udarbejdelse af retningslinjer for støjvurderinger. De fleste belastninger er behandlet, men disse er ofte omfattet indirekte gennem forskning, som medlemsstaterne har rapporteret sammen med deres foranstaltninger.

Seks medlemsstater[84], primært fra det nordøstlige atlanterhavsområde, forventer at opnå en god miljøtilstand inden 2020. I betragtning af de nuværende videnforskelle kan nogle[85] dog ikke estimere, hvornår det vil blive opnået, eller de har ikke angivet en dato for, hvornår den bliver opnået[86]. Ingen medlemsstat har ansøgt om en undtagelse.

Foranstaltning → *Cypern: Støj fra kulbrinteudforskning*

Cypern rapporterer en foranstaltning, der behandler impulsiv undervandsstøj, ved at kræve "soft-start/slow-start"-betingelser ved udforskning og udnyttelse af kulbrinter. Dette omfatter

[80] Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget *Kredsløbet lukkes – en EU-handlingsplan for den cirkulære økonomi* (COM(2015) 614 final).
[81] Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget *En EU-strategi for plast i en cirkulær økonomi* (COM(2018)28 final).
[82] Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om reduktion af visse plastprodukters miljøpåvirkning (COM (2018) 340 final).
[83] Belgien, Finland, Frankrig, Irland, Nederlandene og Det Forenede Kongerige.
[84] Belgien, Finland, Frankrig, Irland, Nederlandene og Det Forenede Kongerige.
[85] Tyskland, Malta og Sverige.
[86] Cypern, Italien, Polen, Portugal og Spanien. Bulgarien og Letland havde ikke fastlagt deres gode miljøtilstand.

seismiske undersøgelser til søs som defineret i direktiverne om strategisk miljøvurdering og miljøkonsekvensvurdering samt i offshoreprotokollen til Barcelona-konventionen.

Foranstaltninger truffet for at behandle status for havets biodiversitet

Bremsning af de negative virkninger af belastninger på havmiljøet bør forbedre forholdene for marine arter og habitater. Derfor bør foranstaltningerne beskrevet i de foregående afsnit bidrage til at bevare eller forbedre status for den marine biodiversitet. De fleste medlemsstater skaber imidlertid ikke tilstrækkelige forbindelser mellem de to, hvilket begrænser programmernes effektivitet. Medlemsstaterne har dog øremærket foranstaltninger, der beskæftiger sig med forskellige marine habitater, såsom geografiske beskyttelsesforanstaltninger, selv om disse geografisk er begrænset og eventuelt ikke er rettet mod områder, hvor belastningerne er mest fremherskende (f.eks. havbundsfiskeri uden for beskyttede områder).

Fugle

Tilfældig bifangst fra erhvervsfiskeri var, ifølge medlemsstaterne, den primære belastning, som påvirker fugle. Andre belastninger, de rapporterede, omfattede havaffald, ikke-hjemmehørende arter, olieforurening og visuel lysforstyrrelse. På trods af forekomsten af tab af habitater som følge af menneskelig aktivitet, forurenende stoffer i havet og jagt, anførte medlemsstaterne dem sjældnere som belastninger. Det er ikke overraskende, at de fleste foranstaltninger vedrører gennemførelse af fugledirektivet og habitatdirektivet og dermed oprettelsen af særlige beskyttelsesområder og særlige bevaringsområder[87] for at beskytte fuglenes leve-, avls-, rede- og fodringsområder. Medlemsstaterne rapporterer også, at de anvender reglerne i den fælles fiskeripolitik til at afhjælpe bifangst, hvilket indebærer begrænsning af brugen af visse fiskeredskaber, for eksempel for at mindske risikoen for, at fugle fanges, eller for at fremme bæredygtige fiskeredskaber og -teknikker. Medlemsstaterne henviser kun lejlighedsvis til direktivet om maritim fysisk planlægning[88], som kan bidrage til at udpege områder til fiskeri, samtidig med at konsekvenserne for fugle reduceres.

Alle medlemsstater ved det nordøstlige Atlanterhav forbinder deres foranstaltninger med OSPAR's anbefalinger om bevarelse, mens nogle[89] medlemsstater ved Østersøen henviser til HELCOM's handlingsplan for Østersøen. I Middelhavet henviser de fleste medlemsstater generelt til Barcelona-konventionens handlingsplaner for fuglearter og beskyttede havområder.

Ti medlemsstater[90] rapporterer ikke, hvornår de vil opnå en god miljøtilstand, idet der henvises til mangler i viden som årsag, eller der ikke gives nogen yderligere begrundelse. Der er ikke rapporteret om nogen undtagelser.

Foranstaltning → *Malta: Beskyttelse af fugle mod rovdyr*

[87] Jf. henholdsvis fugledirektivet og Natura 2000-netværket.
[88] Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/89/EU af 23. juli 2014 om fastlæggelse af en ramme for maritim fysisk planlægning (EUT L 257 af 28.8.2014, s. 135).
[89] Letland, Polen og Sverige.
[90] Bulgarien, Cypern, Finland, Tyskland, Italien, Portugal, Letland, Malta, Spanien og Sverige.

Malta anvender en foranstaltning[91] for at beskytte ægæerskråpe *(Puffinus yelkouan)* mod rovdyr. Fødevareaffald fra menneskelige fritidsaktiviteter i et særligt beskyttet område har ført til en øget forekomst af rotter, hvilket medfører betydelige belastninger fra rovdyr på fugle. For mere effektivt at beskytte fuglearterne og deres habitater har projektet til formål at øge folks bevidsthed om problemet og derfor ændre deres adfærd på beskyttede steder for at reducere affald og tilstedeværelsen af skadedyr. Foranstaltningen går ud over, hvad der allerede er omfattet af fugledirektivet.

Fisk og blæksprutter

Ud over den indlysende belastning fra fiskeri efter kommercielle arter er bifangst en af de største belastninger, efterfulgt af forurenende stoffer. Tab af levesteder og skade, affald og undervandsstøj anføres mindre hyppigt af medlemsstaterne i deres programmer. Erhvervsarter er generelt behandlet grundigt gennem foranstaltningerne for kommercielle fisk og skaldyr, som beskrevet ovenfor. Disse foranstaltninger omfatter fiskeriforbud i visse områder og/eller forbud mod fiskeriformer som trawl. Ikke-kommercielle arter er imidlertid ikke altid omfattet. Tretten medlemsstater[92] begrænser også brugen af visse fisketeknikker, der således også rammer bifangst. De fleste medlemsstater rapporterer, at de anvender geografiske beskyttelsesforanstaltninger baseret på habitatdirektivets Natura 2000-netværk for at beskytte visse fiskearter og i mindre grad vandrammedirektivet for at beskytte migrationsstrækninger for fisk. Geografiske foranstaltninger er også blevet brugt til at beskytte visse havbundsarealer, der fungerer som fiskeavl og opvækstområder. Udover at knytte deres foranstaltninger til regionale havkonventioner, f.eks. hvad angår fugle, henviser navnlig medlemsstaterne i middelhavsområdet til initiativer med regionale fiskeriforvaltningsorganisationer. Bevidstgørelseskampagner[93], som f.eks. de, der informerer forbrugerne om bæredygtigt fiskeri, eller som er målrettet erhvervsfiskere og fritidsfiskere, giver merværdi til de andre mere direkte foranstaltninger. Nogle[94] medlemsstater nævner behovet for mere forskning, især for at forstå konsekvenserne af belastningerne, der påvirker denne artsgruppe.

Polen har argumenteret for en undtagelse til at opnå en god miljøtilstand, idet det argumenterer, at andre miljøfaktorer som klimaforandringer og saltindhold forhindrer landet i at gøre det. Dette er kun delvis begrundet med de angivne oplysninger (uden dokumentation for ændrede tendenser i indikatorer knyttet til forudsigelige ændringer i temperatur og saltindhold). Det Forenede Kongerige indberetter en begrundet undtagelse på grund af den tid, der kræves for fiskebestande (biomasse) for at reagere på ændringer i fiskesatser kombineret med andre biologiske og klimatiske forhold. Tre medlemsstater[95] rapporterer, at de vil nå en god miljøtilstand inden 2020.

Foranstaltning → *Tyskland: Øge forbrugernes bevidsthed om bæredygtigt fiskeri*

[91] Den er finansieret gennem LIFE-programmet.
[92] Belgien, Bulgarien, Cypern, Frankrig, Irland, Italien, Malta, Nederlandene, Polen, Portugal, Spanien, Sverige og Det Forenede Kongerige.
[93] Bulgarien, Frankrig, Italien, Tyskland, Malta, Portugal, Spanien, Sverige og Det Forenede Kongerige.
[94] Bulgarien, Frankrig, Italien, Letland, Polen og Portugal.
[95] Belgien, Frankrig og Irland.

En ny foranstaltning i Tyskland består af en informationskampagne rettet mod en række fiske- og skaldyrsforbrugere for at øge deres bevidsthed om "bæredygtigt og økosystemvenligt fiskeri". Kampagnen vil udvikle undervisnings- og informationsmateriale baseret på de bedste tilgængelige videnskabelige data og på den aktuelle forskningsstatus. Målet er en forbrugeradfærd, som er mere miljøvenlig og understøtter bæredygtige fisketeknikker. Indirekte har den til formål at anvende forbrugernes efterspørgsel som et incitament for fiskerisektoren til at vedtage mere bæredygtig fiskeripraksis.

Pattedyr og krybdyr

Havpattedyr og krybdyr, såsom hvaler, sæler og skildpadder, påvirkes af tilfældig bifangst fra erhvervsfiskeri, og af tab af habitater, forurenende stoffer, havaffald, kollisioner med fartøjer og undervandstøj. De fleste medlemsstater rapporterer, at de har truffet geografiske beskyttelsesforanstaltninger gennem habitatdirektivet for at beskytte habitater, herunder avls-, fodrings- og redepladser. Faktisk fokuserer de fleste nye foranstaltninger på områdebeskyttelse, herunder de, der reducerer undervandsstøj. Tilfældig bifangst reguleres gennem den fælles fiskeripolitik med nye foranstaltninger vedrørende anvendelse af mere selektive fiskeredskaber. Få medlemsstater[96] skaber imidlertid en sammenhæng mellem havaffald og pattedyr og skildpadder, selv om disse arter sandsynligvis vil indtage affald eller blive viklet sammen med mistede eller efterladte fiskeredskaber. Flere medlemsstater har også knyttet foranstaltninger til direktivet om maritim fysisk planlægning[97] og direktivet om miljøkonsekvensvurdering[98]. Foruden at knytte deres foranstaltninger til regionale havkonventioner forbinder de fleste medlemsstater foranstaltninger til aftalen om bevarelse af små hvaler i Østersøen og Nordsøen (ASCOBANS) og aftalen om bevarelse af hvalerne i Sortehavet, Middelhavet og tilstødende Atlanterhavsområder (ASCOBAMS). Andre foranstaltninger omfatter nedbringelse af virkningen af mistede fiskeredskaber og afhjælpende foranstaltninger i tilfælde af olieforurening. Bevidstgørende aktiviteter som f.eks. at informere fiskerne om virkningen af aggressive fisketeknikker på pattedyr og skildpadder eller tilskynde turister til at vælge bæredygtige turistaktiviteter er også blandt de rapporterede foranstaltninger.

Kun en håndfuld medlemsstater[99] hævder, at de vil opnå en god miljøtilstand inden 2020. Polen rapporterede en undtagelse, hvoraf det fremgår, at landet ikke vil opnå en god miljøtilstand inden 2020 for marsvin i betragtning af artens migrerende karakter og det faktum, at størstedelen af bifangster foregår uden for landets havområde, en begrundelse, der ikke synes at være underbygget, da spørgsmålet om bifangst uden for landets havområder kan kontrolleres tilstrækkeligt gennem grænseoverskridende partnerskabsprocesser.

Foranstaltning → *Italien: Reduktion af kollisioner med skibe*

[96] Bulgarien, Frankrig (for det nordøstlige Atlanterhav), Spanien og Sverige.
[97] Belgien, Bulgarien, Tyskland, Finland, Frankrig (for Middelhavet), Irland, Italien, Letland, Polen, Portugal, Sverige og Det Forenede Kongerige.
[98] Bulgarien, Cypern, Tyskland, Frankrig (for det nordøstlige Atlanterhav), Irland, Italien, Letland, Malta, Nederlandene, Polen, Spanien, Sverige og Det Forenede Kongerige.
[99] Belgien, Frankrig, Irland og Det Forenede Kongerige.

Skibe er ansvarlige for et betydeligt antal dødsfald blandt hvaler i Middelhavet. Via REPCET-projektet [100]har Italien til formål at installere software om bord på alle fartøjer for at hjælpe med at identificere forekomst og position af hvaler under vand, hvilket reducerer antallet af kollisioner og dødsfald. Foranstaltningen vil også uddanne skibsoperatører i at bruge en sådan software.

Vandsøjlehabitater

Arter der lever i vandsøjlehabitater udsættes for flere belastninger, såsom forurenende stoffer, eutrofiering, ikke-hjemmehørende arter, fiskeri, bifangst og affald. Medlemsstaternes programmer knytter sjældent foranstaltningerne til disse belastninger til vandsøjlehabitater, hvilket gør det vanskeligt for medlemsstaterne at bestemme, hvor god miljøtilstand der skal opnås for disse habitater. Der er derfor rapporteret om meget få specifikke foranstaltninger.

Ikke desto mindre bidrager forvaltningsplanerne for beskyttede havområder til gennemførelsen af habitatdirektivets Natura 2000-netværk og vedtagelsen af andre nationale beskyttelsesforanstaltninger til fordel for bevarelsen af disse habitater. Vandrammedirektivet spiller også en rolle ved at reducere koncentrationen af næringsstoffer og forurenende stoffer og forbedre de hydrologiske forhold, hvilket reducerer eutrofiske forhold og forurening af havvand. Der blev også trukket regionale forbindelser til andre habitattyper. Igen rapporterer kun tre medlemsstater[101], at de vil opnå en god miljøtilstand inden 2020, men ingen medlemsstat har ansøgt om en undtagelse.

Foranstaltning → *Sverige: Belastningsforhold for vandsøjlehabitater*

Sverige har knyttet sine biodiversitetsforanstaltninger kraftigt til foranstaltninger, der omhandler specifikke belastninger i vandsøjlehabitater og ser derfor kumulativt på belastninger for at beskytte den marine biodiversitet. Denne grundige tilgang til opnåelse af en god miljøtilstand for biodiversitet følger også begrundelsen bag afgørelse 2017/848/EU. Disse foranstaltninger vedrører:

- kommercielle fisk og skaldyr gennem fiskeribestemmelser og forvaltning, beskyttede havområder og sæsonbetingede lukkede områder
- eutrofiering ved at reducere langsigtet næringsstofbelastning lokalt i eutrofile bugter og i Østersøen
- forurenende stoffer ved at håndtere udledning af farlige stoffer, såsom antifoulingmidler og spildevand
- ikke-hjemmehørende arter gennem indirekte foranstaltninger, der omfatter bevidstgørelse, forvaltningsplaner og risikoreducerende foranstaltninger.

Havbundshabitater

Der er forskellige menneskelige aktiviteter, der påvirker havbunden, især gennem fysisk forstyrrelse, hvor den mest udbredte er erhvervsfiskeri med bundtrawl. Over tid har dette ført til et betydeligt tab af følsomme havbundshabitater og forårsaget langvarig udbredt skade på

[100] http://www.repcet.com.
[101] Irland, Frankrig og Det Forenede Kongerige.

havbundshabitater. Andre potentielt skadelige aktiviteter omfatter landvinding, havneoperationer, bortskaffelse af fast affald (herunder opmudrede materialer), havminedrift af sand og grus, nedlægning af undersøiske kabler og rørledninger samt aktiviteter vedrørende vedvarende energi. Reguleringsmetoder blev medtaget i indsatsprogrammerne for at løse de fleste af disse aktiviteter. For eksempel er geografiske beskyttelsesforanstaltninger det foretrukne værktøj, herunder de, der er omfattet af habitatdirektivet. Alle 16 medlemsstater rapporterede om initiativer til beskyttelse af sårbare habitater mod fiskeriaktiviteter, der er harmoniseret med foranstaltninger til bæredygtigt fiskeri (der primært er baseret på den fælles fiskeripolitik som f.eks. forbud mod visse former for fiskeri, herunder bundtrawlfiskeri og indførelse af mindre havbundsødelæggende fiskegrej). Andre lovgivningsmæssige værktøjer, der er nævnt, omfatter miljøkonsekvensvurderinger for andre belastninger som næringsstofniveauer fra akvakultur. For andre forureningseffekter nævner medlemsstaterne foranstaltninger under vandrammedirektivet. Der blev også trukket regionale forbindelser til andre habitattyper. Skader på havbunden kan også forekomme ved fritidsaktiviteter, såsom forankring af fritidsbåde eller fritidsfiskeri, for hvilke fire medlemsstater[102] har rapporteret om foranstaltninger. Disse foranstaltninger var imidlertid ofte begrænset til specifikke områder. Som følge heraf vil en betydelig del af havbundshabitaterne, der befinder sig uden for beskyttede områder, og som påvirkes af menneskelige aktiviteter, sandsynligvis fortsat være stort set ubehandlede af medlemsstaterne.

Flere medlemsstater har også arbejdet for at øge bevidstheden[103] om destruktiviteten af visse kommercielle fiskemetoder på havbundsarealer og udførte forskning[104], der bl.a. omfattede kortlægning af havbundsarealer.

Fem medlemsstater[105] rapporterede, at de vil opnå en god miljøtilstand inden 2020, hvor Polen anmoder om en undtagelse og forbinder dette med naturlige forhold som f.eks. langsom genopretning af havmiljøet, ikke-hjemmehørende arter, der har spredt sig betydeligt i polske havområder og områder med naturligt forekommende sæsonmæssige lave iltniveauer. Begrundelsen støtter dog kun delvis undtagelsen, da der ikke gøres nogen indsats for at identificere specifikke habitater, der berøres af de ikke-hjemmehørende arter, og det faktum, at langt størstedelen af iltudtømningen i Østersøen anses for at være forårsaget af næringsstofberigelse.

Foranstaltning → *Spanien: Retningslinjer for rekreative havaktiviteter*

Forankring af både beskadiger fysisk havbunden og kan endda føre til tab af havbundshabitatet i betragtning af dets sårbare tilstand. Disse virkninger er mest alvorlige i havgræsenge (*Posidonia oceanica* og *Cymodocea nodosa*) og på visse arter, der er inkluderet i det spanske katalog over truede arter, såsom pighuder (*Pinna nobilis*) og mosdyr (*Asterina pancerii*). Spanien iværksatte derfor en udarbejdelse af retningslinjer for myndighederne for

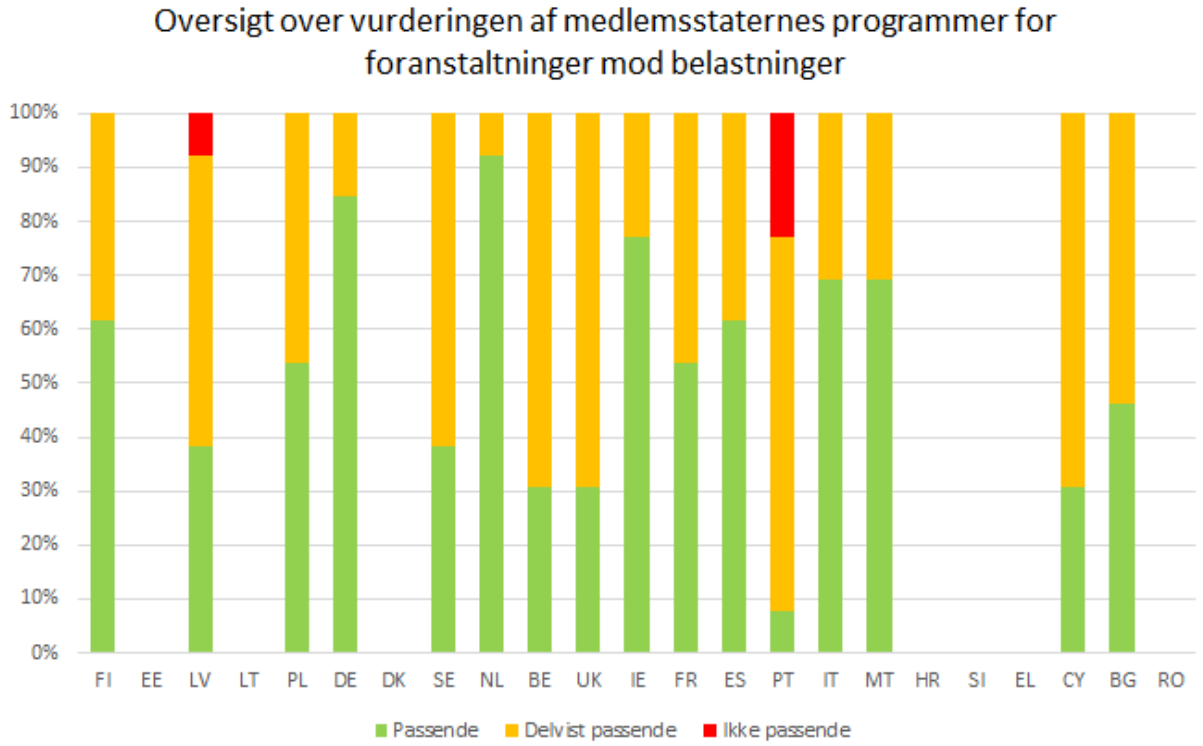
[102] Belgien, Bulgarien, Frankrig og Spanien.
[103] Bulgarien, Tyskland, Italien, Malta og Portugal.
[104] Bulgarien, Frankrig, Tyskland, Letland, Polen, Portugal, Nederlandene, Spanien og Sverige.
[105] Belgien, Finland, Frankrig, Irland og Det Forenede Kongerige.

at regulere denne aktivitet i beskyttede havbundshabitater. Disse går længere end de aktiviteter, der normalt behandles under habitatdirektivet.

Hvordan klarer medlemsstaterne sig?

Foranstaltninger mod belastninger

Medlemsstaterne har i deres indsatsprogrammer i det mindste delvist behandlet en række belastninger: indførelse af ikke-hjemmehørende arter, erhvervsfiskeri, tilførsel af næringsstoffer, belastning af havbundshabitater, hydrografiske ændringer, forurenende stoffer og havaffald. Figur 2 viser, hvor mange af belastningerne, medlemsstaterne rapporter i deres artikel 8-vurderinger, der er blevet behandlet hensigtsmæssigt ved foranstaltninger.

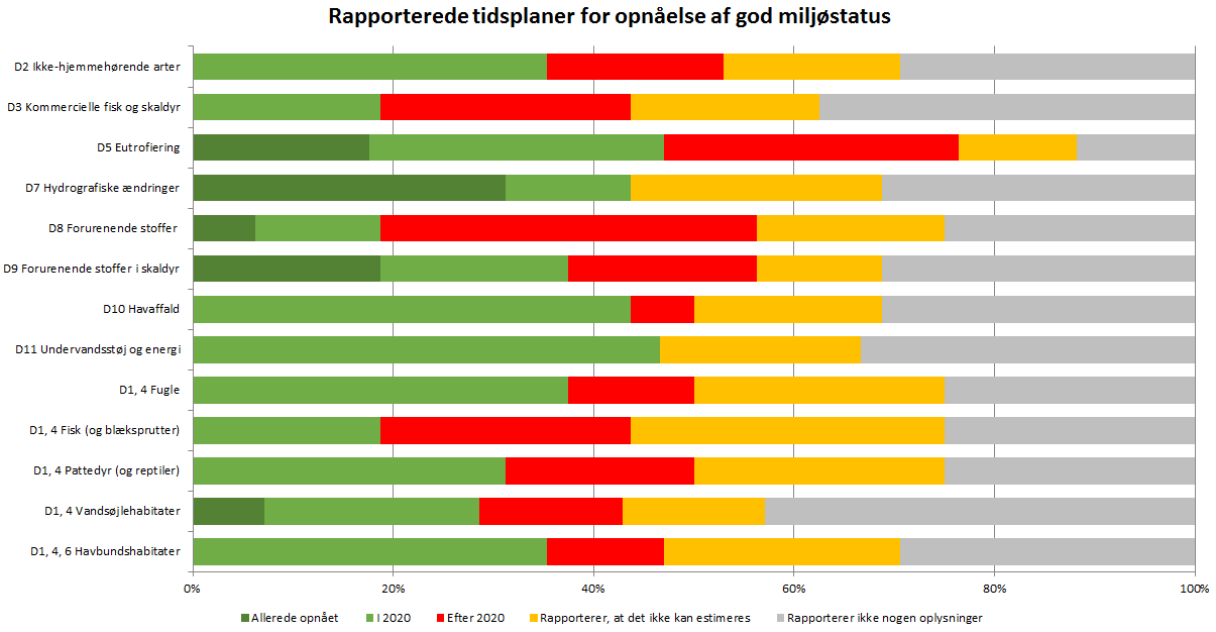
Figur2 Medlemsstaternes hensigtsmæssige foranstaltninger for belastninger (medlemsstaterne præsenteres i geografisk rækkefølge for hvert havområde)

For hver medlemsstat er antallet af gange de deskriptorspecifikke foranstaltninger blevet vurderet som behandler (grøn), behandler delvist (orange) og behandler ikke (rød), som medlemsstaten rapporterede i artikel 8 (f.eks. betyder 100 % "behandling af belastninger", at programmet behandler de rapporterede belastninger for alle deskriptorer).

Tidsplaner, gennemførelse af foranstaltninger og deres effektivitet

De tidsplaner, der rapporteres af medlemsstaterne, giver et blandet billede af, hvornår god miljøtilstand opnås, som forklaret i de relevante afsnit ovenfor og opsummeret i figur 3. Dette kan til dels skyldes, at medlemsstaterne rapporterer, at nogle foranstaltninger ikke var i drift i 2016 som krævet i direktivet. Det skal også bemærkes, at de rapporterede foranstaltninger ikke altid er direkte forbundet med bestemmelserne om god miljøtilstand og miljømålene.

Desuden øger manglen på konsistens på et (sub)regionalt niveau[106] ved fastlæggelsen af deres gode miljøtilstand og medlemsstaternes varierende ambitionsniveau usikkerheden om, hvorvidt foranstaltninger er tilstrækkelige til at opnå en god miljøtilstand inden 2020. Den fulde gennemførelse af afgørelse 2017/848/EU forventes at sikre en mere sammenlignelig og sammenhængende tilgang til efterfølgende opdateringer af disse bestemmelser og derved understøtte vurderingen af foranstaltningernes tilstrækkelighed.

Figur3 Tidsplaner for at opnå en god miljøtilstand som rapporteret af medlemsstaterne

Den anden observation vedrører sandsynligheden for, at disse foranstaltninger vil blive gennemført, især de nye foranstaltninger (da andre foranstaltninger blev rapporteret at være igangværende, f.eks. gennem andre politiske rammer). Tre grupper af medlemsstater er under observation.

Meget sandsynligt	Belgien, Finland, Frankrig, Tyskland, Italien, Spanien, Sverige, Det Forenede Kongerige	Disse medlemsstater foretog en cost-benefit-analyse ved indførelsen af nye foranstaltninger og har angivet de enheder, der vil være ansvarlige for gennemførelsen af dem. De rapporterede også, at gennemførelsen allerede var begyndt i 2016, selv om nogle foranstaltninger var lidt forsinkede (2017 eller 2018).
Sandsynligt	Bulgarien, Letland, Malta, Nederlandene,	Cost-benefit-analysen dækker som rapporteret ikke alle nye foranstaltninger, og ikke alle tidsfrister er blevet angivet af disse medlemsstater. Af de rapporterede forventes et stort

[106] COM(2014) 97 final.

	Polen, Portugal	antal at blive gennemført efter 2018, hvoraf nogle strækker sig længere end 2020. Medlemsstaterne har generelt angivet de enheder, der er ansvarlige for gennemførelsen af disse foranstaltninger.
Ingen konklusion	Cypern, Irland	Oplysninger fra disse medlemsstater gør det ikke muligt at træffe en konklusion.

Tabel 1 – Sandsynligheden for gennemførelse af nye foranstaltninger [107]

Cost-benefit-vurderingerne, hvor disse blev udført, fortæller dog ikke hele historien. Gennemførelsesmyndigheden, finansieringen og budgetbevillingerne blev heller ikke altid angivet, hvilket sår tvivl om sandsynligheden for, at de pågældende foranstaltninger vil blive gennemført. De potentielle virkninger af foranstaltningerne blev heller ikke kvantificeret, og i bedste fald blev de beskrevet på en kvalitativ måde.

Rapportering på et passende detaljeringsniveau ville have givet mulighed for en bedre forståelse af, hvad der skulle opnås med foranstaltningen. Virkningerne af igangværende foranstaltninger på havmiljøet kunne heller ikke vurderes. Derfor var det ikke muligt at kvantificere, hvor meget belastningen vil blive reduceret, og om foranstaltningerne i sig selv er tilstrækkelige til at opnå en god miljøtilstand. Selvom det erkendes, at dette ikke kunne gøres for nogle foranstaltninger som f.eks. på grund af mangler i viden, ville det have styrket vurderingen, hvis medlemsstaternes indsats kunne omsættes til en konkret vurdering af de positive virkninger, de vil have på havmiljøet.

En anden observation er, at selv om de fleste medlemsstater henviser til deres respektive regionale havkonventioner og internationale aftaler, henviser nogle medlemsstater kun til regionale handlingsplaner og regionale eller internationale forpligtelser i almindelighed uden at præcisere, hvilke foranstaltninger der skal gennemføres. Endnu en gang kan det ikke identificeres, hvad sådanne foranstaltninger skal opnå. I de fleste tilfælde ser foranstaltningerne ikke på et område eller et delområde, men er begrænset til et geografisk område inden for de nationale farvande.

Konklusioner og anbefalinger

Medlemsstaterne har gjort en stor indsats for at udvikle deres handlingsprogrammer. De har integreret forskellige nationale, europæiske og internationale politikker og processer med det ene formål at beskytte havmiljøet. De fleste medlemsstater har også etableret nye foranstaltninger til specifikt at målrette belastninger på havmiljøet, som ellers ikke ville blive dækket, og dermed vise merværdien af havstrategirammedirektivet. For visse belastninger af grænseoverskridende karakter kan manglen på regional eller europæisk koordinering eventuelt føre til en fragmenteret og ineffektiv tilgang til at håndtere belastningen. For så vidt angår plastaffald, bliver problemet nu behandlet gennem aktioner på EU-plan, især gennem den europæiske strategi for plast i en cirkulær økonomi og dens efterfølgende aktioner.

[107] Det blev ikke vurderet som usandsynligt, at medlemsstaterne ville gennemføre deres nye foranstaltninger.

Ikke desto mindre viser vurderingen, at ikke alle belastninger på havmiljøet dækkes ordentligt gennem de foranstaltninger, som medlemsstaterne har vedtaget. Selve programmerne har forskellige ambitionsniveauer. Det er usandsynligt, at der opnås en god miljøtilstand inden 2020 på tværs af alle de europæiske havområder og for alle direktivets 11 deskriptorer. Selvom det er kendt, at økosystemerne er langsomme til at reagere på forandringer, er det skuffende, da det betyder, at direktivets vigtigste forpligtelse – god miljøtilstand – ikke sandsynligvis vil blive opfyldt til tiden. I 2018 forventes medlemsstaterne at rapportere[108] om gennemførelsen af deres indsatsprogram. Dette skal give en klarere forståelse af, hvor de står med gennemførelsen af alle deres foranstaltninger.

Medlemsstaterne forventes også at rapportere om opdateringer af deres beskrivelse af en god miljøtilstand, mål og vurdering af miljøstatus senest i oktober 2018[109]. Kommissionen vil bygge videre på disse forskellige elementer for at udstede en gennemførelsesrapport i 2019, som vil gennemgå fremskridt[110] inden 2020-fristen for at opnå en god miljøtilstand.

Sammenfattende er det Kommissionens vurdering, at der er behov for forbedringer – af forskellig grad for forskellige lande – for alle indsatsprogrammer, hvis de skal betragtes som en passende ramme for at opfylde kravene i direktivet. Relevant vejledning om nødvendige ændringer er inkluderet som et sæt anbefalinger i nedenstående tabel. Landespecifik vejledning gives i form af anbefalinger, der er indeholdt i det arbejdsdokument, der ledsager denne rapport[111]:

[108] Artikel 18.
[109] Artikel 17, stk. 2, litra a) og b).
[110] Artikel 20.
[111] Bilaget til denne rapport (SWD (2018) 393) indeholder yderligere specifikke konklusioner og anbefalinger for hver deskriptor og medlemsstat.

Kategori	Anbefalinger
Effektivitetsmåling: *Internationale og regionale referencer*	Ved **måling af effektiviteten af foranstaltningerne** bør medlemsstaterne: • identificere foranstaltninger for hver berørt havregion eller subregion, f.eks. ved hjælp af regionale handlingsplaner • redegøre for, hvilke specifikke foranstaltninger, der følger af regionale eller internationale initiativer, der gennemføres som led i deres program og ikke henvise til regionale og internationale handlingsplaner generelt
Måling af effektivitet: *Tidsplaner for gennemførelse, finansiering og ansvarlig enhed*	• identificere tidsplanerne for gennemførelse, sikret finansiering og de enheder, der har ansvaret for gennemførelsen for alle deres foranstaltninger • anslå de alternative datoer for, hvornår en god miljøtilstand vil blive opnået, hvis det ikke forventes inden 2020
Måling af effektivitet: *Tilknytning til mål*	• systematisk brug af mål som milepæle for at opnå en god miljøtilstand gennem foranstaltningerne
Måling af effektivitet: *Tilknytning til overvågningsprogrammer*	• bedre forbinde deres foranstaltninger med deres overvågningsprogrammer, når de bliver opdateret i 2020, for at evaluere virkningerne af dem og dermed effektivitet med hensyn til at opfylde mål og god miljøtilstand
Måling af effektivitet: *Kvantificering af belastninger og sammenhæng med god miljøtilstand*	• kvantificere belastninger i deres havområder og deres forventede reduktionsniveau som følge af de etablerede foranstaltninger. Dette kunne lettes ved yderligere bestræbelser på at afhjælpe mangler i viden og definere metoden for sådanne estimater på regionalt eller europæisk plan. En sådan kvantificering vil også bidrage til at forbinde foranstaltningerne med henblik på at opnå en god miljøtilstand.
Håndtering af belastninger: *Håndtering af belastninger, der ikke er tilstrækkeligt dækket*	Ved **håndtering af belastninger** bør medlemsstaterne: • dække belastninger og tilhørende menneskelige aktiviteter bedre, herunder: indførelsen af ikke-hjemmehørende arter fra skibsfart på grund af bioforurening, fritidsfiskeri, næringsstofberigelse fra atmosfæriske kilder, kumulative virkninger fra individuelle projekter på hydrografiske forhold, forurenende input fra atmosfæriske kilder, indførelse af makro- og mikroaffald i havmiljø fra kyst- og offshoreaktiviteter og generering af undervandsstøj (såvel som varme og energi, hvis det er muligt) i havmiljøet fra forskellige kilder • sørge for, at udbredte belastninger i samme havregion eller subregion dækkes af alle medlemsstater i regionen
Håndtering af	• sikre større geografisk dækning, når der tages højde for

belastninger: *Geografisk dækning for arter og habitater*	belastning på marine arter og habitater, især i det åbne hav, således at foranstaltninger ikke kun er begrænset til beskyttede områder
Håndtering af belastninger: *Kombination af direkte og indirekte foranstaltninger (indgreb kontra styring/bevidsthed)*	• gennemføre foranstaltninger, der regulerer eller styrer aktiviteter, som påvirker havmiljøet, ud over mere horisontale foranstaltninger, der forbedrer forvaltning, koordinering og fremmer bevidstgørelse
Håndtering af belastninger: Artikel 11 kontra artikel 13	• rapportere dataindsamlings- og overvågningsindsats under deres overvågningsprogrammer for havstrategirammedirektivet (artikel 11) og ikke under indsatsprogrammet (artikel 13). Når viden er for begrænset til at udforme effektive foranstaltninger, er det dog nyttigt at angive indsatser taget gennem forskningsinitiativer for at afhjælpe disse huller
Håndtering af belastninger: *Forhold mellem belastning og tilstand*	• forbedre forbindelserne mellem de grupper af foranstaltninger, der er rapporteret for belastningsdeskriptorer og deres potentielle fordele for tilstandsbeskrivelserne, for at give et samlet overblik over konsekvenserne
Håndtering af belastninger: *Foranstaltningernes geografiske anvendelsesområde*	• definere anvendelsesområder for foranstaltningerne i detaljer • udvide det geografiske anvendelsesområde for foranstaltningerne til dækning af havområder ud over kystfarvande, hvor der er relevante belastninger
Håndtering af belastninger: *Undtagelser*	• yderligere begrunde undtagelser fra artikel 14, der anses for at være teknisk ugrundede eller delvis forbundne i vurderingen.